

Nr 58.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1922 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående användande av eventuellt uppkommen behållning å det för år 1922 beviljade förslagsanslaget till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m.

(3:e avd.)

Uti en inom första kammaren av herrar *G. H. von Koch och A. Petren* väckt motion, nr 44, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det å 1922 års riksstat upptagna anslag, högst, 100,000 kronor till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m. måtte få, i den mån det icke förbrukas under innevarande år och efter i huvudsak de grunder, som nu gälla för anslaget, användas under första halvåret 1923.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

»Med bifall till motioner vid 1921 års riksdag, väckta på beslut av riksdagens nykterhetsgrupp, anvisade riksdagen till understöd åt nykterhetsnämnderna samt till åtgärder, avseende att främja den uppgift, som åligger dessa nämnder, dels på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor, dels ock å 1922 års stat ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor, att utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Med avseende å användningen av det för år 1921 beviljade anslag meddelade Kungl. Maj:t beslut den 19 augusti 1921, enligt vilket till socialstyrelsens förfogande ställdes 30,000 kronor att, efter samråd med kontrollstyrelsen och statens fattigvårdsinspektör, användas i huvudsaklig överensstämmelse med av nämnda myndigheter gemensamt afgivet förslag. Enligt detta borde under år 1921 icke utgå direkta under-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 6 saml. 32 häft. (Nr 58—64.)

stöd till nykterhetsnämnderna, enär genom ett tilldelande härav i efterskott ett väsentligt syfte härmed förfelades, nämligen stimulerandet av kommunernas benägenhet för ekonomiska uppoffringar till fromma för nykterhetsnämndernas verksamhet. Däremot borde den upplysningsverksamhet fullföljas, vilken, såsom framgår av föregående års motioner i ämnet, på olika initiativ påbörjats i skilda delar av landet i form av läns- och andra konferenser för nykterhetsnämnderna med upplysande föredrag av fackmän samt utredande diskussion rörande nämndernas olika uppgifter med hänsyn såväl till rusdrycksförsäljningen som alkoholistvården. Av vikt vore även att frågan om organisationen av nykterhetsnämndernas verksamhet bleve föremål för överläggning. Vid dessa konferenser skulle ersättning för resekostnaderna enligt lägsta klassen i resereglementet utgå till en ledamot från varje representerad nykterhetsnämnd inom det län, där konferensen avhölls, ävensom resekostnader för föredragshållare, utgifter för lokalhyra, där sådan förekom, samt vissa expensmedel.

I enlighet härmed ha under hösten 1921 avhållits informerande sammankomster i Malmö, Kristianstad, Vänersborg, Eskilstuna, Sollefteå, Östersund, Norrköping och Skövde med nykterhetsnämnderna i respektive län. I uttalanden från olika håll hava dessa konferenser, vid vilka tillhoppa omkring 600 nykterhetsnämnder varit representerade och för vilka sammanlagda kostnaderna (inklusive resor o. d.) uppgått till icke fullt 20,000 kronor, i allmänhet betecknats såsom mycket instruktiva och väl ägnade att i sin mån höja intresset för och kunskapen om nykterhetsnämndernas åliggande enligt gällande lagstiftning om alkoholistvård och rusdrycksförsäljning. Därjämte har, på framställning av vederbörande, Kungl. Maj:t medgivit, att statsbidrag enligt samma grunder, som vid ovanberörda konferenser, utgått till kostnaderna för beivrande av Centralförbundets för nykterhetsundervisning 101:sta allmänna upplysningskurs i Örnsköldsvik den 11—15 november 1921 för en ledamot från varje nykterhetsnämnd inom Västernorrlands län, vilka bidrag uppgått till sammanlagt omkring 1,450 kronor.

Av 1921 års anslag skall även enligt beslut av Kungl. Maj:t bestridas kostnaderna för tryckning och utsändande m. m. av inom socialstyrelsen och kontrollstyrelsen, i samråd med statens fattigvårdsinspektör och vissa sakkunniga, utarbetade råd och anvisningar till nykterhetsnämnderna angående dessas åligganden och befogenheter enligt gällande lagstiftning rörande alkoholistvård och rusdrycksförsäljning. Kostnaden för tryckning m. m. av denna handbok, vilken med tillhörande bilagor (författningar och formulär m. m.) omfattar närmare ett hundra sidor

och tryckes i en upplaga av c:a 3,000 ex., torde komma att uppgå till omkring 3,000 kr.

Av det ovan anförda framgår, att av 1921 års anslag tagits i anspråk endast omkring 25,000 kronor, att med andra ord hälften inbesparats.

I fråga om det för innevarande år beviljade anslag å högst 100,000 kronor har Kungl. Maj:t beslutat att ställa hela detta anslag till socialstyrelsens förfogande att användas för därmed avsett ändamål med iakttagande

beträffande understöd åt nykterhetsnämnderna: att sådant skall utgå i enlighet med i kungörelse den 25 november 1921 (nr 670) angående understöd av statsmedel åt nykterhetsnämnder under år 1922 givna föreskrifter, samt

beträffande åtgärder i övrigt till befrämjande av nykterhetsnämndernas uppgift: att till nedan angivna ändamål må användas följande belopp, nämligen

till konferenser med nykterhetsnämnder och till resebidrag till ombud för nykterhetsnämnder för beivrande av de av centralförbundet för nykterhetsundervisning anordnade s. k. allmänna upplysningskurser, högst, 15,000 kronor.

till arvoden och reseersättningar åt av socialstyrelsen anlitate personer för inspektions- och upplysningsverksamhet i vissa fall bland nykterhetsnämnder, högst, 3,000 kronor, samt

till understöd åt länsammanslutningar och nykterhetsnämnder och till understöd för utgivande av en periodisk publikation, avsedd för nykterhetsnämndernas upplysande, högst, 4,000 kronor,

allt i huvudsaklig överensstämmelse med de av socialstyrelsen, i samråd med kontrollstyrelsen och statens fattigvårdsinspektör ävensom särskilda av styrelsen tillkallade sakkunniga, i utlåtande häröver den 7 november 1921 angivna grunder.

I ovanberörda kungörelse den 25 november 1921 (nr 670) angående understöd av statsmedel åt nykterhetsnämnder under år 1922 stadgas, att kommun, där särskild nykterhetsnämnd blivit tillsatt, må kunna komma i åtnjutande av understöd av statsmedel såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för fullgörande av de uppgifter, vilka åligga nämnden enligt gällande lagstiftning rörande alkoholistvården och rusdrycksförsäljningen. Sådant understöd utgår i främsta rummet för att i fall av behov bereda nämnden tillfälle att för verksamhetens ändamålsenliga bedrivande anlita särskild arbetskraft och med ett belopp, som, där ej särskilda omständigheter påkalla undantag, ej må över-

stiga 500 kronor och ej heller beloppet av det kommunala anslag, som för år 1922 anvisats för nykterhetsnämndens verksamhet. Efter utgången av föreskriven ansökningstid har socialstyrelsen att, efter samråd med kontrollstyrelsen och statens fattigvårdsinspektör, meddela beslut i anledning av de inkomna ansökningarna, varvid hänsyn må tagas såväl till det inom vederbörande kommun förefintliga behovet av statsunderstöd för vidtagande av åtgärder för främjande av nykterhetsnämndens verksamhet som ock till ändamålsenligheten av de i sådant syfte vidtagna eller föreslagna anordningar.

Enligt vad som inhämtats från socialstyrelsen synes intresset för denna möjlighet till understöd för nykterhetsnämndernas verksamhet vara mycket stort ute bland nämnderna i landet. Det framhålles från en del nämnder, särskilt å landsbygden, att det för dem stode alldeles klart, att deras verksamhet icke i längden kunde upprätthållas utan hjälp från staten; å ena sidan hava dessa nämnder i många fall mycket omfattande arbetsuppgifter, medan å den andra kommunerna icke sällan äro mycket njugga på anslag till verksamhetens bedrivande. En nykterhetsnämnd från Östergötland framhåller i sin ansökan till socialstyrelsen om understöd, att denna sistnämnda omständighet sammanhänger därmed, att det icke är obligatoriskt för kommunerna att tillsätta särskild nykterhetsnämnd.

I statsverkspropositionen till innevarande riksdag har Kungl. Maj:t emellertid icke upptagit något anslag för här ifrågavarande ändamål under första halvåret 1923. Därest i enlighet härmed intet anslag för fullföljande av den upplysande och understödjande verksamheten på detta område skulle komma att upptagas å riksstaten för nämnda period, skulle detta emellertid i själva verket innebära, att de uppoffringar i penningar och arbetskraft, som hittills nedlagts härpå, i väsentlig utsträckning skulle hava nedlagts till ringa bestående nytta. Det ligger nämligen i sakens natur att en verksamhet som denna måste fortgå energiskt och oavslutligt under åtminstone så lång tid, att man därvid hunnit träffa en större del av föremålen för densamma. Att upphöra härmed efter innevarande års utgång skulle innebära ett uppgivande alldeles i början av en mycket välbehöflig, viktig och lovande verksamhet — i fråga om behovet och vikten härav tillåta vi oss hänvisa till föregående års riksdagshandlingar i ämnet.

Om vi sålunda funnit det angeläget, att anslag till ifrågavarande ändamål må utgå jämväl under första halvåret 1923, äro vi dock fullt medvetna därom, att den statsfinansiella ställningen är sådan, att den bör ålägga de enskilda riksdagsmännen en stark återhållsamhet i fråga

om anspråk på statskassan, utöver vad Kungl. Maj:t ansett sig böra äska, jämväl för ändamål, vilkas tillgodoseende utan meningsskiljaktighet måste betecknas såsom viktigt och allmänt önskvärt.

Då det emellertid, i anseende till att denna verksamhet är så ny, kan antagas, att innevarande års anslag icke kommer att helt förbrukas under året — särskilt om vårt här framförda förslag förverkligas, torde vederbörande myndigheter söka att i största möjliga utsträckning ekonomisera med anslaget — har det syns oss att en utväg finnes, genom vars anlitande man å ena sidan kunde tillgodose behovet av anslag för första halvåret 1923 och å andra sidan behjärtade nödvändigheten av restriktioner i fråga om anslagsäskanden.

Med hänsyn härtill finna vi oss böra inskränka vårt yrkande om anslag under första halvåret 1923 till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m. till hemställan därom att eventuellt icke i anspråk taget belopp av motsvarande anslag för innevarande år måtte få, efter i huvudsak samma grunder, användas under första halvåret 1923.»

Motionärernas förevarande förslag har utskottet ansett sig kunna biträda. Utskottet får dock härvid uttala, att utskottets tillstyrkan till motionen icke får anses innebära ett ställningstagande från utskottets sida till frågan, huruvida anslag av ifrågakvarande art jämväl i fortsättningen bör förekomma.

Utskottet hemställer,

att riksdagen måtte besluta, att det å 1922 års riksstat upptagna förslagsanslag, högst, 100,000 kronor till understöd åt nykterhetsnämnderna m. m. måtte få, i den mån det icke förbrukas under innevarande år och efter i huvudsak de grunder, som nu gälla för anslaget, användas under första halvåret 1923.

Stockholm den 2 maj 1922.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, N. A. Nilsson, J. Nilsson i Skottlandshus, H. F. Lamm, C. P. V. Nilsson, J. L. Widell, C. G. Ekman, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist och J. Jeansson samt

från andra kammaren: herrar J. B. Eriksson i Grängesberg, A. Wiklund, K. V. Rydén, J. Jönsson i Revinge, O. Olsson i Kullenbergstorp, S. Bengtsson i Norup, P. B. Nilsson i Landeryd, L. J. Carlsson-Frosterud, A. Å. Törnqvist i Karlskrona, J. D. Norman och A. E. Ljungberg

Utskottets
yttrande.